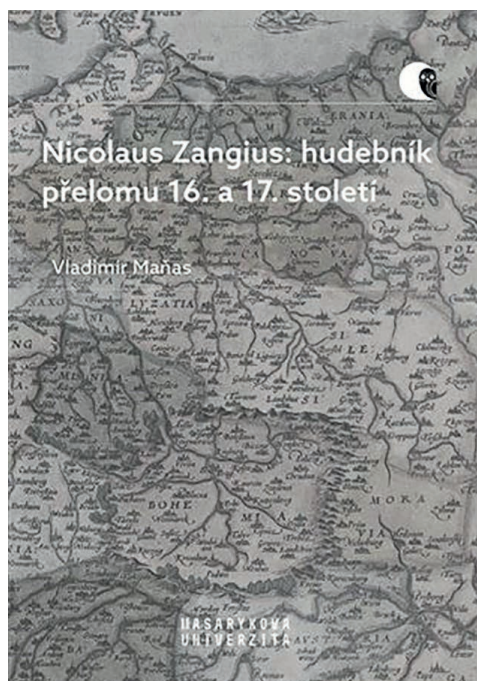

Vladimír Mañas: *Nicolaus Zangius: hudebník přelomu 16. a 17. století. Na stopě neznámému* (Nicolaus Zangius: The Musician at the Turn of the 16th and 17th Centuries – The Life of an Unknown)

Masaryk University, Brno 2020. Opera Facultatis philosophicae Universitatis Masarykianae, no. 504

204 pp., enclosed CD, ISBN 978-80-210-9716-2

The publishing of a monograph about a composer of the late Renaissance can be regarded as something very rare in Czech musicology. One must therefore gladly welcome this work by Vladimír Mañas with its wealth of material devoted to Nicolaus Zangius (1564/65–1617), a truly central European composer who spent a considerable part of his career in the Lands of the Bohemian Crown.

An excellent aid is placed before the beginning of – the book – a timeline that connects specific years to key

events in the composer's life (itinerary, posts as Kapellmeister, publication of printed collections). After an explanatory introduction, the author divides his text into three basic sections. The first section, titled *Nicolaus Zangius, jinak také* [also known as] *Niklas Zange, Zanchi, Zenggl, Zenchel*, attempts to reconstruct the composer's biography on the basis of all available sources. This is not an easy task because Zangius was constantly on the move within the vast territory of central Europe between Cologne, Augsburg, Vienna, and Königsberg. However, thanks to his careful and critical reading of the sources, Mañas has sketched out very well – although necessarily with some gaps – a picture of the life of this restless artistic spirit, including the hypothesis that he was originally from Augsburg and that his date of birth was earlier (ca. 1568 instead of ca. 1570). One very important contribution of the chapter is the Moravian context of Zangius's biography and works, heretofore neglected in the scholarly literature. Besides Karl von Liechtenstein, the House of Žerotín plays a major role in this along with their relatives, such as Hynek von Würben und Freudenthal. There is also confirmation that Zangius died in June 1617 in Olomouc, a fact that was already known to Theodora Straková, but that has been entirely ignored by foreign literature.

The second section – *Zangiovo dílo a jeho šíření* (Zangius's Works and Their

Dissemination) – examines the composer's works from the perspective of the dedications of his printed and manuscript works, and it sets them in the broader context of cultural patronage in the early modern period. This approach is plentifully employed in foreign musicology, but in Mañas's case it can be called pioneering in the context of Czech musical historiography, and I would go so far as to say that this part of the book has the greatest chance of drawing interest from readers outside of the field of musicology, to whom it offers valuable material for comparisons. Of note for the context of Bohemia is a dedication by Zangius – besides those already mentioned to Liechtenstein and the House of Žerotín – to the imperial chamberlain Jeroným Makovský.

The concluding section titled *Musica* is an attempt at reconstructing the personnel and operations of the musical ensemble of Karl von Liechtenstein, whom Zangius served from 1604 to 1606. In view of the fact that heretofore – with the exception of the ensemble Emperor Rudolf II – Czech musicology has only been working with Mareš's extensive study about the music of the Rosenbergs, this is again one of the important contributions towards a better knowledge of musical culture at the courts of the Moravian aristocracy before the Thirty Years' War. It is a pity that the author did not publish Liechtenstein's inventory *in extenso* here; it undoubtedly belongs in a monograph of this kind even if Mañas has already published it in a separate study.

The main text is supplemented by a summary in English, a detailed list of musical and non-musical sources, an extensive biography including a discography, and the necessary indices. One regrets, however,

the absence of a detailed listing of Zangius's works at least in the form of textual incipits, because one can scarcely find anything of the kind in the existing scholarly literature. On the other hand, constituting an excellent supplement to the book is the enclosed CD with the reissue of a splendidly made recording of Zangius's motets from the collection *Cantiones sacrae* performed by the ensembles Ensemble Versus and Capella Ornamentata under Mañas's direction.

Without exaggeration, this monograph about Zangius can be called a methodologically exemplary work that is so rich with information that it shall quite certainly become the reference book of choice in its category that one will need to refer to repeatedly. In the same breath, however, it should be added that repeated reading is often necessitated by the dense style, which does not spare readers at all and buries them in names, dates, and circumstances. I find a major benefit of the book to be the broaching a heretofore little-known chapter of musical culture at the courts of the Moravian nobility in the period before the Thirty Years' War. Moreover, the because of the broad period and cultural context in which the author sets the composer's life and works, the book promises to interest a much wider circle of readers than just musicologists. From the perspective of our field, however, I must express a certain regret that the composer's actual musical works are almost lost in this context – apart from the brief postscript *Obsáhlejší předmluva k nahrávce* (A More Comprehensive Preface to the Recording) and the enclosed CD. The book would have been well served by at least one more chapter devoted to a basic stylistic characterisation of Zangius's music with selected examples

(without it, the last section of the book makes a rather inorganic impression). One can read between the lines that the composer is underappreciated by musicologists as a creator of the German secular song, a genre that tends to be associated mainly with the name of Jacob Regnart in this period and region. Therefore one cannot fail to express the hope that there will soon be

a continuation of this thought-provoking Zangius monograph. Of course, there is an even greater need for a translation of the existing book into a one of the languages of international scholarship so that Mañas's major contribution to research on Zangius can come to the broader attention of the worldwide musicological community.

JAN BAŤA

Vladimír Mañas: *Nicolaus Zangius: hudebník přelomu 16. a 17. století. Na stopě neznámému*

Masarykova univerzita, Brno 2020. Opera Facultatis philosophicae Universitatis Masarykianae – Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, č. 504
204 s., CD příloha, ISBN 978-80-210-9716-2

Vydání knižní monografie o hudebním skladateli z období pozdní renesance lze v české muzikologii považovat za velmi vzácný úkaz. Proto je nutno s radostí přivítat materiálově bohatou práci Vladimíra Maňase věnovanou Nicolausi Zangiovi (1564/65–1617), vpravdě středoevropskému skladateli, který nemalou část kariéry strávil v zemích Koruny české.

Úvodu knihy je předsazena vynikající pomůcka – časová osnova, která propojuje konkrétní roky s klíčovými událostmi skladatelova života (itinerář, kapelnické posty, vydání tištěných sbírek). Po vysvětlujícím úvodu autor dělí svůj text do třech základních oddílů. V prvním, nazvaném *Nicolaus Zangius, jinak také Niklas Zange, Zanchi, Zenggl, Zenchel* se snaží na základě všech dostupných pramenů zrekonstruovat skladatelovu biografii. Není to jednoduchý úkol, neboť Zangius se čile pohyboval po rozsáhlém teritoriu střední Evropy mezi Kolínem nad Rýnem, Augšpurkem, Vídní a Královcem.

Díky pečlivému a kritickému čtení pramenů se však Maňasovi – navzdory nutné mezerovitosti – velmi dobře daří plasticky načrtnout života běh tohoto neklidného uměleckého ducha včetně hypotézy o jeho možném augšpurském původu a dřívějším datu narození (cca 1568 místo cca 1570). Zcela zásadním přínosem kapitoly je moravský kontext Zangiovy biografie a díla, v odborné literatuře dosud opomíjený. V něm hrají zásadní roli vedle Karla z Lichtenštejna také Žerotínové a s nimi spřízněné osobnosti, jako Hynek Bruntálský z Vrbna. Potvrzuje se zde také skutečnost, že Zangius zemřel v červnu 1617 v Olomouci, fakt sice známý již Theoděře Strakové, ovšem zahraniční literaturou zcela ignorovaný.

Druhý oddíl – *Zangiovo dílo a jeho šíření* – nahlíží na skladatelovu tvorbu optikou dedikací jeho tištěných, ale i rukopisných děl a zasazuje ji do širšího kontextu kulturního mecenátu v raném novověku. Tento přístup,

(without it, the last section of the book makes a rather inorganic impression). One can read between the lines that the composer is underappreciated by musicologists as a creator of the German secular song, a genre that tends to be associated mainly with the name of Jacob Regnart in this period and region. Therefore one cannot fail to express the hope that there will soon be

a continuation of this thought-provoking Zangius monograph. Of course, there is an even greater need for a translation of the existing book into a one of the languages of international scholarship so that Mañas's major contribution to research on Zangius can come to the broader attention of the worldwide musicological community.

JAN BAŤA

Vladimír Mañas: *Nicolaus Zangius: hudebník přelomu 16. a 17. století. Na stopě neznámému*

Masarykova univerzita, Brno 2020. Opera Facultatis philosophicae Universitatis Masarykianae – Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, č. 504
204 s., CD příloha, ISBN 978-80-210-9716-2

Vydání knižní monografie o hudebním skladateli z období pozdní renesance lze v české muzikologii považovat za velmi vzácný úkaz. Proto je nutno s radostí přivítat materiálově bohatou práci Vladimíra Maňase věnovanou Nicolausi Zangiovi (1564/65–1617), vpravdě středoevropskému skladateli, který nemalou část kariéry strávil v zemích Koruny české.

Úvodu knihy je předsazena vynikající pomůcka – časová osnova, která propojuje konkrétní roky s klíčovými událostmi skladatelova života (itinerář, kapelnické posty, vydání tištěných sbírek). Po vysvětlujícím úvodu autor dělí svůj text do třech základních oddílů. V prvním, nazvaném *Nicolaus Zangius, jinak také Niklas Zange, Zanchi, Zenggl, Zenchel* se snaží na základě všech dostupných pramenů zrekonstruovat skladatelovu biografii. Není to jednoduchý úkol, neboť Zangius se čile pohyboval po rozsáhlém teritoriu střední Evropy mezi Kolínem nad Rýnem, Augšpurkem, Vídní a Královcem.

Díky pečlivému a kritickému čtení pramenů se však Maňasovi – navzdory nutné mezerovitosti – velmi dobře daří plasticky načrtnout života běh tohoto neklidného uměleckého ducha včetně hypotézy o jeho možném augšpurském původu a dřívějším datu narození (cca 1568 místo cca 1570). Zcela zásadním přínosem kapitoly je moravský kontext Zangiovy biografie a díla, v odborné literatuře dosud opomíjený. V něm hrají zásadní roli vedle Karla z Lichtenštejna také Žerotínové a s nimi spřízněné osobnosti, jako Hynek Bruntálský z Vrbna. Potvrzuje se zde také skutečnost, že Zangius zemřel v červnu 1617 v Olomouci, fakt sice známý již Theoděře Strakové, ovšem zahraniční literaturou zcela ignorovaný.

Druhý oddíl – *Zangiovo dílo a jeho šíření* – nahlíží na skladatelovu tvorbu optikou dedikací jeho tištěných, ale i rukopisných děl a zasazuje ji do širšího kontextu kulturního mecenátu v raném novověku. Tento přístup,

hojně uplatňovaný v zahraniční muzikologii, lze v české hudební historiografii v Maňasově případě označit za průkopnický a troufám si tvrdit, že tato část knihy má největší šanci zaujmout i ne-muzikology, jimž tak nabízí cenný srovnávací materiál. Pro český kontext je pozoruhodná Zangiova dedikace – vedle již zmiňovaného Lichtenštejna a Žerotínů – císařskému komorníkovi Jeronýmu Makovskému.

Závěrečný oddíl *Musica* je pokusem o rekonstrukci personálního složení a fungování hudebního souboru Karla z Lichtenštejna, v jehož službách Zangius působil v letech 1604–1606. Vzhledem k tomu, že česká muzikologie dosud pracovala – s výjimkou rudolfínské kapely – pouze s Marešovou obsáhlou studií o Rožmberské muzice, jedná se opět o jeden z důležitých přínosů k lepšímu poznání hudební kultury na dvorech moravské předbělohorské šlechty. Je škoda, že autor zde nepublikoval *in extenso* Lichtenštejnský inventář, do monografie tohoto typu nepochybně patří bez ohledu na to, že ho Maňas vydal již dříve v separátní studii.

Hlavní text doplňuje resumé v anglickém jazyce, podrobný seznam hudebních i nehudebních pramenů i rozsáhlá bibliografie včetně diskografie a nezbytné rejstříky. Citelně však absentuje podrobný soupis Zangiova díla alespoň v podobě textových incipitů, neboť bychom ho v dosavadní odborné literatuře stěží našli. Naopak vynikajícím doplňkem knihy je CD příloha s reedici velmi povedené nahrávky Zangiových motet ze sbírky *Cantiones sacrae* v podání souborů Ensemble Versus a Capella Ornamentata pod Maňasovým vedením.

Zangiovskou monografii lze bez nadsázky označit za dílo metodicky vzorové a informačně natolik bohaté, že se zcela jistě stane ve své kategorii knihou referenční, po níž je třeba sahat opakovaně. Nutno ovšem jedním dechem dodat, že vícenásobné čtení je leckdy výsledkem hutného stylu, který čtenáře ani za mák nešetří a zavaluje ho jmény, daty a souvislostmi. Zásadní přínos knihy pak spatřuji v otevření dosud málo známé kapitoly hudební kultury na dvorech předbělohorské moravské šlechty. Široký dobový a kulturní kontext, do nějž autor skladatelův život a dílo zasazuje, nadto slibuje knize mnohem širší okruh uživatelů, než jsou muzikologové. Z pohledu našeho oboru však musím vyjádřit jistý postesek nad tím, že samo skladatelovo hudební dílo by se – nebýt krátkého dovětku *Obsáhlejší předmluva k nahrávce* a CD přílohy – v onom kontextu téměř vytratilo. Knize by tak slušela ještě nejméně jedna kapitola věnovaná základní stylové charakteristice Zangiovy hudby s vybranými příklady (bez ní totiž poslední oddíl v knize působí poněkud neorganicky). Mezi řádky lze vytušit, že skladatel je muzikologicky nedoceněným tvůrcem německé světské písně, jež bývá v tomto období a prostoru spojována zejména se jménem Jacoba Regnarta. Nelze tudíž nevyslovit přání, abychom se vbrzku dočkali pokračování této podnětné zangiovské monografie. Ještě větší desideratum je ovšem překlad stávající knihy do některého ze světových jazyků, aby se Maňasův zásadní přínos zangiovskému bádání dostal do širšího povědomí světové muzikologické komunity.

JAN BAŤA